

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki térségekbe beruházó Európa”

Sághegy Leader Egyesület

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia 2011. évi felülvizsgálata

-tervezeti munkaanyag–

Készült: 2011.03.10.

Tartalomjegyzék

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
1.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe.....	3
1.2. Főbb célkitűzések	3
1.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának célja	3
1.4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők.....	4
1.5. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálat során elfogadott módosítások	5
2. HELYZETELEMZÉS.....	6
2.1. A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése.....	6
2.1.1. A térség általános jellemzői.....	6
2.1.2. A térség környezeti állapota, földrajzi jellemzői, földhasználati módok.....	6
2.1.3. Demográfiai helyzet	8
2.1.4. Gazdasági környezet.....	8
2.1.5. Társadalmi környezet	10
2.2 A Leader Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség	11
2.3 A Leader megvalósítás során elért eredmények áttekintése	12
2.4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága	14
2.5. SWOT elemzés	15
3. HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA	16
3.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe.....	16
3.2. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez.....	16
3.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései	17

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

A Sághegy Leader Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának jövőképe a Sárvári és Celldömölki Kistérségre egy olyan elképzelést jelenít meg, ahol a jelenlegi gazdasági fejlődés dinamikus emelkedésbe kezd, növekvő életszínvonalat, javuló életminőséget eredményez. A vidéki életforma, a megújult falukép, a természeti, kulturális és épített örökség megőrzése mellett fennmarad. A szolgáltatói és vállalkozói színvonal emelkedése, a helyi fogyasztás növekedése, a jövedelemszerzési képesség kedvező alakulása, a javuló életminőség lehetősége és környezettudatos életmód következtében a fiatalok elvándorlása csökken, a demográfiai mutatók kedvezően alakulnak. A hátrányos helyzetű települések felzárkózása mellett, a HACCS területén található települések megfelelő életteret nyújtanak a lakosságnak.

1.2. Főbb célkitűzések

A térségi fejlesztések eredményességének és sikerének egyik feltétele a helyi szereplők megszólítása, figyelmük ráirányítása arra, hogy a települések, a térség fejlesztése olyan közös ügyünk, amelyért együtt, egymással összefogva magunk is sokat tehetünk. A térség és a települések közösségeinek együttgondolkodására és cselekvésére buzdítunk főként a helyi és térségi gazdaságfejlesztés szorgalmazásával. Településenként fogalmazzuk meg a felemelkedés lehetőségét, segítünk egy-egy közösség jövőképeinek megalkotásában és céljai kijelölésében, ezáltal a Sághegy Leader Egyesület a célok elérését szolgáló helyi gazdaságfejlesztési eszközök kiválasztását kívánja támogatni. A gazdaságfejlesztési eszközök helyes alkalmazása az utóbbi években kulcskérdéssé vált, a gazdaság recessziója ismételten felhívta a figyelmet arra, hogy a globalizáció közepette csak azok a közösségek lehetnek sikeresek, amelyek felismerik helyi értékeiket és azok tudatos fejlesztésére törekkenek. A kreatív és innovatív ötletek, a fejlesztési források hatékony felhasználása kézzelfogható tartalommal segít megtölteni a „globális kihívások, helyi válaszok” szlogent.

1.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának célja

A 2007-2008-ban készült Helyi Vidékfejlesztési Stratégiában meghatározott fejlesztési forrásokból a Sághegy Leader Egyesület területén az EMVA III. tengely jogcímeiben az első

támogatási körében 33%, a Leader IV. tengely jogcímeiben az első támogatási körben 16% a kötelezettség vállalás. Számos projekt már megvalósult, míg a többi támogató határozattal rendelkező ügyfél a 3 éves megvalósíthatóság miatt jelenleg késlelteti a beruházások megkezdését. A program 2013-ban történő zárásáig még több támogatási körben szeretnénk pozitív határozatokat hozni. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia elfogadása óta eltelt időszak elsősorban gazdasági, de nem elhanyagolható társadalmi változások helyi hatásainak elemzése során feltárt kihívások új válaszokat követelnek. Időszerű tehát ezek megfogalmazása és az elért eredmények számbavétele. Lényeges a forrásallokáció átdolgozása a napi megfogalmazások érvényre juttatása miatt. A turisztika fejlesztésére szánt források egy részének átcsoportosítása szükséges, mivel a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia elkészítése során túl nagy szerep lett szánva a turizmus fejlesztésének és ezt a beérkező kérelmek nem támasztják kellőképpen alá. Nagy hangsúlyt kívánunk helyezni a vállalkozásalapú jogcím és kis értékű projektek kiírására, melyek új elemként jelennek meg a stratégiánkban, élni kívánunk a gyors elbírálás adta lehetőséggel. A Leader IV-es tengely jogcímei esetében a támogatási összegek hátrányos helyzetű és egyéb területen meghatározott mértékét azonos szintre kívánjuk módosítani.

1.4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők

A Sághegy Leader Egyesület tervezési területén körlevelekben, www.saghegyleader.hu honlapon történő értesítéssel hívta fel a köz-, civil- és vállalkozói szféra figyelmét a jelenlegi HVS újra gondolására a célok megfogalmazására. Hirdetményben neveztünk meg 6 helyszínt és időpontot a személyes konzultációra. Ajánlott levélben küldtük ki a Hirdetményeket, kértük a hirdetőtáblára történő kifüggesztést. Ezzel szeretnénk volna elérni, hogy a települések lakosságához is eljusson felhívásunk. Az elnökségi ülésen 2011.02.16-án 12fő gondolta át a HVS felülvizsgálat fő irányvonalát. 2011.02.19-én Káldon 49fő vett részt a Közgyűlésen, amely egyben a HVS felülvizsgálat indító megbeszélése is volt. 41 résztvevő az egyesületi tagokból került ki, - ebből 13fő civil szervezetet, 9fő a vállalkozó szférát, 19fő a közszférát képviselte -, illetve 8fő egyéb, a vidékfejlesztésében meghatározó szereplő. Megválasztásra került a Tervezői Csoport 5fővel, a munkaszervezet vezetőn kívül 2fő a civilszférát, 2fő a vállalkozói szférát képviseli. 2011.02.21-én Uraiújfaluban 12fő részvételével került megtárgyalásra a jövőkép, és a helyzetelemzés. 2011.02.23-án Nemeskocson 7fő részvételével került megbeszélésre a HVS felülvizsgálat. 2011.02.24-én Hosszúperesztegen

12fő jelent meg az egyeztetésen. 2011.02.28-án Ostffyasszonyfán 22fő fogalmazta meg a jelen és jövő elképzeléseit. 2011.03.02-án Jánosházán 8fővel történt meg a felülvizsgálati egyeztetés. 2011.03.03-án Sótönyban tartottuk 13fő részvételével a stratégia áttekintését, újabb megfogalmazásokat tettünk. 2011.03.04-én a Tervezői Csoport és a SLE Elnöke foglalta össze a különböző helyszínen megfogalmazottakat. Egy szemlélet, irányvonal, célkitűzés megfogalmazására került sor. 2011.03.08-án 14fő összegezte az Egyesület Stratégiai megfogalmazásait. 2011.03.02-án a Vas Népe hasábjain olvashattunk összefoglalót a fejlesztési lehetőségről, a felülvizsgálathoz tartozó projekt adatgyűjtés fontosságáról. A HVS felülvizsgálata során a munkaanyag több időpontban a saját honlapunkon megjelent. Minden esetben kértük az érdeklődők véleményét, az észrevételekkel kapcsolatos visszajelzést. Egyesületünkhöz összesen 549db projektötlet érkezett, ennek 37%-a, 204db a vállalkozói-, és civilszféra, 63%-a, 345db a közsféra ajánlásával keletkezett.

1.5. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálat során elfogadott módosítások

A Sághegy Leader Egyesülethez beérkezett 549db projektötletből 247db EMVA III.-as tengelyes, 220db Leader IV.-es tengelyes jogcímen támogatható megfogalmazást tartalmaz. 82db olyan ötlet érkezett, melyeket az ÚMVP fent említett tengelyei jelenleg nem hivatottak támogatni. Az ügyfelek olyan megfogalmazásokat küldtek, melyek önkormányzati alapellátási feladatok, de a színvonalas működéshez az egyre apadó finanszírozás miatt máshonnan is pluszforrásra lenne szükség.

A jelenleg érvényes megfogalmazások közül a falusi életminőség javítását, a település imázsának kialakítását, a fenntartható fejlődést szolgáló fejlesztéseket az ötletadók 73%-a 1. helyen nevesíti.

Az épített és kulturális örökség védelem 13%-os hangsúlyt kapott. A turisztika és mikrovállalkozás fejlesztés változó kiírása miatt, a jogcímekre allokált források egy részét átcsoportosítjuk e célok megvalósításához.

A Leader jogcím eddigi 5 megfogalmazásához képest 8-at szeretnénk elfogadni. Ebből, a gazdaságélénkítést szolgálná a vállalkozás alapú fejlesztés, ami a HACCS lefedettségi területén új jogcímként kerülne nevesítésre.

Közösségi célú fejlesztés jogcímben a sportolási feltételek javítása, valamint a közbiztonság és tűzvédelem fejlesztése mellett, újként nevesítjük a természeti és kulturális

örökség védelmi célterületet. Ezzel kívánjuk a helyi civilszférát támogatni, megjelenésükhöz hozzájárulni.

A gyorsabb elbírálás lehetőségét ígérő kis értékű projektek kiírását tervezzük rendezvény és képzés jogcímben, illetve a vállalkozás alapú fejlesztések között is nevesíteni kívánunk egy kis értékű projektkört.

Térségek közötti együttműködés és komplex projektek tekintetében a jogcímet nem kívánjuk nevesíteni.

2. HELYZETELEMLÉS

2.1. A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése

2.1.1. A térség általános jellemzői

A stratégiában érintett térség a Nyugat-Dunántúli Régióban, Vas megye északkeleti részén helyezkedik el, határos a csepregi, a szombathelyi és a vasvári kistérségekkel, illetve északon Győr-Moson-Sopron, keleten Veszprém, délen pedig Zala megyével. A térségre jellemző az eltérő fejlettségi szintű települések csoportjainak laza hálózata, aszerint, hogy közlekedési folyosó mentén, gazdasági, kereskedelmi centrumot jelentő városok közelében vagy ezektől távolabb helyezkednek el. Ez meghatározza a munkahelyek száma és távolsága alapján a jövedelemtermelő képességet, ezáltal az infrastruktúra fejlettségét, a vásárlóerő pedig a helyi vállalkozások életképességét. Általánosan jellemző az alacsony bérű betanított munkásokat alkalmazó elektronikai, könnyűipari cégek jelenléte, ebből következően a munkavállalók számának, a munkanélküliségi rátának a gyors változása. A természeti környezet gazdag, a termálkincs könnyen kiaknázzható, a természetvédelmi területek, épített örökségek, kastélyok, kúriák száma jelentős. Előny, hogy a jelenleg oly divatos bor utak, valamint a fellendülőben lévő kulturális-, egészség- és wellnessturizmus szempontjából a megye legnagyobb kincsei itt találhatók.

2.1.2. A térség környezeti állapota, földrajzi jellemzői, földhasználati módok

A térség felszíni és felszínalatti vizekben egyaránt gazdag. Felszíni vízhálózata sűrű, legnagyobb folyója a Rába, egyéb folyóvizei a Marcal, Répce és Gyöngyös, de mellettük kisebb tavak, holtágak is találhatók. Közülük talán a Szajki-tavakat érdemes kiemelni, amely kiemelkedő környezeti és turisztikai potenciállal bír.

A térség földrajzi fekvése kedvező, hazánk nyugati részén található, közel az osztrák határhoz, igaz jelentős távolságban Budapesttől. Fekvése a megyén belül is viszonylag kedvező, néhány település kivételével nem periférikus a helyzete. Ebből fakadóan jól ki tudta használni a földrajzi elhelyezkedésből származó előnyöket, általános fejlődése és fejlettsége nem maradt és marad el a megye egészétől. Ehhez a kedvező természeti- és közlekedés-földrajzi adottságok is hozzájárultak.

Természetföldrajzi szempontból meglehetősen heterogén a térség. A két legészakibb település Csánig és Répcelak már a Kisalföld, ezen belül a Kapuvári-sík része. A többi településen a Nyugat-magyarországi-peremvidék területén lévő két középtáj, a Sopron–Vasi-síkság és a Kemeneshát osztozik. A Répce-síkon fekszik Vasegerszeg és Vámoscsalád, a Gyöngyös-síkon található Bögöt, Porpác, Pósfa és Szeleste, a Rábai teraszos síkon Csénye, Ikervár, Jákfa, Megyehid, Meggyeskovácsi, Nick, Ölbő, Rábapaty, Uraiújfalu és Zsédeny, az Alsó-Kemenesháton pedig Bejcgertyános, Bögöte, Gérce, Hosszúpereszteg, Káld, Nyőgér, Sitke, Sótony, Vashosszúfalu, és Vásárosmiske. Ez a nagyfokú tájheterogenitás tükröződik a térség geológiai és morfológiai képében is. A térség többi települése a Marcal-medencében található, amely két részre, a Marcal völgsíkjára, valamint a lepusztult felszínű Kemenesaljára osztható. Utóbbin húzódik a Sághegy (291m) a Kis-Somlyó (230m) és a sitkei Hercseg-hegy, melyek bazaltvulkáni tanúhegyek és vulkánturisztikai jelentőségük nagy. A térség északnyugati része a Kemenesháthoz tartozó Cser kistáj, mely döntően síksági formakincsű terület. Országos védettségű a Sághegyi Tájvédelmi Körzet, melynek összterülete 235 hektár. Mezőgazdasági tevékenysége miatt, de a helyi turizmusra kifejtett jótékony hatása miatt említést érdemel még a Ság-hegyen - a római kor óta - folyó szőlőművelés, de a Kemeneshát keleti lejtőin és a Kis-Somlyó hegyen is jelentős szőlőkultúra található. A két említett terület a Somlói Történelmi Borvidék szerves egységét képezi.

Országos jelentőségű a térségben található termálvíz kincs. A terület mélyszerkezetében két egymástól eltérő egység található: a Rábától nyugatra az Alpok mélybesüllyedt folytatása; a legkeletibb tag pedig az úgynevezett Rába-menti metamorfit összlet. Legnagyobb jelentőséggel azonban a devon korú dolomit bír, melynek töredezett, repedezett üregeiben magas hőmérsékletű és rendkívül magas oldott ásványianyag-tartalmú termálvíz raktározódik.

A környezetszennyezés (víz, levegő, talaj) nem jelentős, a pontszerű források és a talajvizek nitrát szennyezettsége azonban figyelmeztető, emellett jelentős veszélyt jelent az országhatárokon kívülről jövő szennyezés is. (Rába habzása). A 86-os számú főút zaj- és levegőszennyezése is jelentős.

A térség turisztikai potenciálját erősíti az itt található Natura 2000 területek magas száma, a számos természetvédelmi terület, valamint a térségen áthaladó országos kéktúra útvonala is.

2.1.3. Demográfiai helyzet

A Sághegy Leader Egyesület 58 települést foglal magába. A Sárvári és Celldömölki kistérség tartozik a tervezési területhez. 31 település alkotja a Sárvári Kistérséget, 27 a Celldömölki kistérséget. A Sárvári Kistérségben található a 2001-ben városi rangot kapott, jelenleg 2506 lakosú Répcelak. A két térség összlakossága az Egyesület megalakulásakor 2008-ban 37.316 fő volt, 2010-ben már csak 36.172 fő. Térségünkre jellemző a falvak lakosságának elöregedése, a fiatalok elvándorlása. Ezt a tendenciát erősíti a foglalkoztatók azon gyakorlata, hogy hátrányosan különböztetik meg felvételnél a nem helyi lakcímmel rendelkező jelentkezőt. Az 58 település 95.906 ha területén 15.829 db lakás található az egy lakásra jutó lakosok száma átlagosan 2,29 fő. **(lásd. 1.számú melléklet)**

A Sághegy Leader Egyesület tervezési területén 15 hátrányos helyzetű település található, ebből Bejczygyertyános, Meggyeskovács és Vásárosmiske a Sárvári, Csöngye, Duka, Egyházashetye, Keléd, Kemenesmagasi, Kemenespálfa, Kissomlyó, Köcsk, Nemeskeresztúr, Nemeskocs, Pápc, Szergény a Celldömölki kistérséghez tartozik.

A Sághegy Leader Egyesület kiemelt feladatának tekinti a hátrányos helyzetű települések gazdasági, foglalkoztatáspolitikai, kulturális helyzetének javítását, a helyi szereplők közötti kapcsolatépítést, valamint a települések megtartó-képességének erősítését.

2.1.4. Gazdasági környezet

A Nyugat-Dunántúli Régióban 2009 első félévében havonta átlagosan 43.752 fő álláskeresőt tartott nyilván a munkaügyi hivatal. A megelőző 3 évben a havi átlagos létszám a 29 ezer főt alig haladta meg. A 2008 őszén kezdődött gazdasági világválság elsősorban az ipart érintette, így a Nyugat-Dunántúli régióra is erősen negatív hatással volt. A térségben a feldolgozóipar az egyik legnagyobb foglalkoztató, képviselői a válság következtében létszámleépítésekre kényszerültek, aminek következtében visszaesett a régióban a foglalkoztatottság, ezzel párhuzamosan növekedett a munkanélküliség. A kereskedelmet és a szolgáltató szektort csak áttételesen érték el a válság hatásai, így nem is következett be akkora visszaesés ezekben az ágazatokban, mint amilyen az iparban volt tapasztalható.

A gazdasági válság 2008 utolsó két hónapjától kezdte érezteti hatását a regisztrált álláskeresők számában. Novemberben még csak 5%-os, azt követően azonban 10% feletti növekedést mutatnak az adatok az előző év, hasonló időszakához képest. A növekedés üteme 2009 első félévében tovább fokozódott, aminek következtében áprilisra az álláskeresők száma a Nyugat-Dunántúli Régióban megközelítette a 46.000 főt. A félév végére a szinte mozdulatlan adatok, az előző év azonos időszakához viszonyítva 70,2%-os emelkedést jeleztek.

A válság a celldömölki kistérséget az átlagosnál is erőteljesebben érintette. Míg a 2008. év augusztusában a regisztrált munkanélküliek száma 664 fő volt a kistérségben, addig 2009. augusztusban 1487 főre emelkedett az álláskeresők száma. A Celldömölki Kistérségben az elmúlt években három nagy cég emelkedett ki a jelentős foglalkoztatók köréből, úgy mint a Cellcomp Kft., az Eybl Hungária Kft. jánosházai üzeme, valamint a Fodat Kft. Ez utóbbin belül a létszámleépítés három Triumph varrodát érintett.

A kistérség gazdaságában, főleg a meghatározó feldolgozóipari cégek körében, olyan mértékű keresletcsökkenés következett be, melynek hatására jelentősen csökkent a foglalkoztatottság és ezzel egyidejűleg emelkedett a munkanélküliség. A keresletcsökkenésből adódó tömeges létszámleépítések, főleg az autóiipari beszállító, feldolgozóipari cégeket érintették. Mivel a térségben e foglalkoztatói kör meghatározó, a recesszió jelentősmértékben sújtotta, és még mindig sújtja a helyi munkaerőpiacot.

2010. decemberében a Celldömölki Kistérségben 13754 főre, a Sárvári Kistérségben 20483 főre nőtt az inaktívak létszáma. 2002 és 2010 éveit vizsgálva a foglalkoztatási ráta jelentős csökkenést mutat Celldömölki:26,9%, Sárvári Kistérség:26,1%. Az inaktív lakosság számának jelentős növekedése veszélyt jelent a társadalomra. **(lásd. 2.számú melléklet)**

A foglalkoztatás elsősorban a közeli városok (Sárvár és Celldömölk) ipari centrumaiba koncentrálódik, ami a munkavállalókat napi ingázásra kényszeríti. Ipari foglalkoztatási szempontból még lényeges Jánosháza és Répcelak szerepe. A tönkrement élelmiszeripar utolsó ágazatát találhatjuk Répcelakon, a Sajtgyárat. Munkaerő felvétel oldaláról vizsgálva jelentős ágazat a gyógyturizmus, amely az utóbbi évtizedben alakult át és erősödött meg.

A térség településein alacsony a vállalkozói aktivitás. A vállalkozások jelentős része jellemzően családi vagy kényszervállalkozás, így nem tudnak a térségre nagymértékben jellemző ingázásra negatív hatást kifejteni. Jellemző probléma a tőkehiány, ami a fejlesztések komoly gátja. A pályázatok utófinanszírozása és a hiányzó erős banki háttér nem kedvez a vállalkozások megerősödésének.

Az aprófalvas településszerkezet miatt a kistelepüléseken a mezőgazdasági tevékenység (őstermelők, családi jellegű farmgazdaságok) mellett szinte csak a minimális szolgáltatásokkal kapcsolatos mikrovállalkozások találhatók meg. A szolgáltatató szféra gyengének mondható, ami érvényes a piaci és az intézményi szolgáltatásokra is.

A vállalkozások körében kihasználatlan potenciált jelentenek még a meglévő kézművesipari adottságok, hagyományok és termékek, mivel az ágazat termékei értékesítési gondokkal küszködnek. A tradicionális kézműves iparágak, mesterségek fejlesztése a turizmusfejlesztéssel párhuzamosan komoly lehetőségeket jelenthet az ágazat számára.

2.1.5. Társadalmi környezet

A két Kistérség településszintű álláskeresési adatait találjuk a 2. számú mellékletben. Sajnos a jelenlegi gondolkodásmód nem kedvez a vidéki alkalmazottaknak, az esetek túlnyomó többségében ők az első leépítési áldozatok.

2011.01.20-i adat szerint a Celldömölki Kistérségben a 17.271 munkavállalásra képes lakosból 1257 nyilvántartott munkanélküli 7,28%, a Sárvári Kistérségben: 24.905 főből 1706 fő 6,85% a nyilvántartott munkanélküli.

A térségben a civil szféra, kultúra és az önszerveződés is markánsan jelentkezik. A civil szerveződések, egyesületek, alapítványok szerepe a települések életében nagyobb jelentőséggel bír, mint a nagyvárosokban, hiszen egy sportegyesület vagy egy kulturális szervezet a települések alacsony lélekszáma miatt magasabb társadalmi hatást képes kifejteni. Főként sport és kulturális területen (hagyományörzés) jellemző a tevékenységük. A tradicionálisan meglévő tűzoltó- és sportegyesületek mellett a társadalmi igények változásával a környezet- és természetvédelemmel, közbiztonsággal, településfejlesztéssel foglalkozó civil szervezetek megalakulása, térnyerése is jelentős.

A nemzetiségi kultúra markánsan nem jelenik meg. A csekély arányt képviselő roma népesség egyedi kultúrája is csupán nyomokban lelhető fel.

Napjainkban és a közeljövőben a térségben kiemelt figyelmet kap a meglévő természeti és társadalmi értékek védelme, megőrzése, valamint a kulturális hagyományok továbbadása a fiatalabb generációk számára. A térségben tevékenykedő non-profit szervezetek számos kulturális és gasztronómiai rendezvény megrendezésével segítették elő a települések együttműködését, valamint jelentősen javították a társadalmi közösségek között kialakuló kommunikációt. A civil szektor ezért arra törekszik, hogy az alulról szerveződő helyi

cselekvések köre bővüljön, a lakosság létrehozza saját szerveződéseit és részt vegyen települése, kistérsége, régiója fejlesztésében.

A civil szférának elsősorban a kezdeményezésben kell erősnek lennie, hiszen a társadalmi hiányosságokat a lakosok csak helyi szinten tudják felismerni, ezek mérséklésére pedig csak a legrugalmasabb civil szervezetek tudnak gyorsan és hatékonyan reagálni.

2.2 A Leader Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség

A Sághegy Leader Egyesület 2008. április 28-án alakult 144 taggal. Az Irányító Hatóság által megfogalmazott mértékben képviselteti magát a köz-, vállalkozói- és civilszféra az Elnökségben. Helyi Vidékfejlesztési Stratégiában fogalmazták meg a két kistérség fejlesztési céljait.

Fontos társadalmi szempontok érvényesültek megalakuláskor, melyeket folyamatosan fenntartunk a Helyi Akciócsoport és a munkaszervezet működésében:

- alulról jövő kezdeményezések felkarolása;
- a helyi lakosság és a civilszféra aktivizálása és tevékeny bevonása a fejlesztési folyamatokba;
- kapcsolatteremtés, illetve együttműködés kialakítása a térségek és szférák között, a megszerzett tudás és tapasztalatok közös hasznosítása végett;
- az innováció növelése, a vállalkozói szellem és a helyi partnerség erősítése.

A helyi partnerség fontos alapkövének tekintjük, hogy Egyesületünk folyamatosan fórumokat tart a térségben, valamint heti öt munkanapon munkaszervezeti irodánkban személyes megkereséssel fordulhatnak hozzánk akár tagjaink, akár a térségben élő lakosok. Megteremtettük azt a bizalmi kapcsolatot, hogy szervezetünkhöz bármikor fordulhatnak az ügyfelek. Folyamatosan frissített és aktualizált honlapunkon széles körű tájékoztatást kaphatnak a helyi partnerek a térségeket érintő információkról. A partnerség fontos eredménye a megalakult tervezői csoport is, melyben a civil és vállalkozói szféra 80%-ban képviselteti magát. A LEADER program alapvető eleme a partnerség megteremtése, mivel a közösségi kezdeményezések, a térségi arculat, valamint a helyi szereplők összefogott támogatása csak így teremthető meg megfelelően.

A helyi partnerség erősítése mindenképpen meghatározó lehetőséget biztosít a Sághegy Leader Egyesület területén. Az érintett kistérségekre jellemző, hogy a természeti és turisztikai adottságok egymást kiegészíthetik és erősíthetik.

A Sághegy Leader Egyesület elnöksége és munkaszervezete között kialakult összhang megteremtette azt a körülményt, hogy egyesületünk taglétszáma folyamatos növekszik, 2008

óta 10 taggal, 154-re emelkedett. A 10%-os növekedés a jövőt illetően reményekre jogosítja fel a HACS-ot. A munkaszervezet irodájában leadott, 6db újabb Belépési Nyilatkozat vár elbírálásra. Várhatóan a következő Közgyűlés pozitív elbírálással fogja lezárni ezeket a jelentkezéseket.

2.3 A Leader megvalósítás során elért eredmények áttekintése

Az UMVP EMVA **III. tengely** 4 jogcím rendelete szerint kiírt 1. pályázati körben egyesületünkhöz 69 db támogatási kérelem érkezett. Ebből az alapjogosultsági feltételek vizsgálata után, a 45%-os gazdaságfejlesztési arány figyelembevételével 27 kapott kedvező elbírálást 1.651.764 euro értékben.

A **4. számú melléklet** szemlélteti az ÚMVP EMVA III. tengelyes 1. körös pályázati aktivitást, és elnökségi támogatási szándékot.

Összes Kötelezettségvállalásunk az összes fejlesztési forrás 33%-ának felel meg. Az **5. számú melléklet** részletes elemzést tesz lehetővé.

A négy jogcím tekintetében a hátrányos helyzetű települések a források 14%-át, az egyéb települések a források 38%-át használhatják föl.

A Sághegy Leader Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája 1. prioritásként jelölte meg Falufejlesztés jogcím alatt a települések imázsának kialakítását, a közszolgáltatások fejlesztését, a környezetvédelmet és fenntartható fejlődést. Az első körre beérkezett 35 db támogatási kérelemből 7 kapott támogatást 584.755 euro értékben. Az egyéb területek 35%-ban a hátrányosak 28%-ban használhatják föl a rendelkezésre álló forrást. Középületek kaptak méltó külsőt, rendezvényterek alakultak európai színvonalúvá, közparkokkal szépültek falvaink.

2. prioritásként nevesítettük az épített örökség védelmét. 9 kérelemből 3 kapott támogatást. A hátrányos helyzetű Meggyeskovácsi Harangtornya újult meg 13.668 euróból, 7%-nyi forrást felhasználva. Ostffyasszonyfa és Ikervár 36%-nyi forrásra 292.287 euróra kapott kötelezettségvállalást. Ostffyasszonyfán a védett épület már teljes pompájában látogatható.

Mikro vállalkozás jogcím esetében a turizmus, az agrárium, és a kézművesipar közötti szinergia erősítése, térség specifikus termékek előállítása és az értékesítést segítő körülmények elősegítése fogalmazódott meg eredetileg. 19 beérkezett kérelemből 14-et támogatásra alkalmasnak minősített a z Elnökség. Hátrányos helyzetű településen 38.849 euro 11% fejlesztési forrás, egyéb területre az alokált forrás 54%-a 592.450 euro a kötelezettség vállalás. Nemeskocson alkotóműhely fejlesztés, Bögötén 2 telephelyfejlesztés, Pósfán

vegyesbolt korszerősítés és profilbővítés, Kenézben gép beszerzések váltak valóra 60-65%-os támogatási intenzitással.

A turisztikai tevékenységek ösztönzésére allokált források minimális értékben kerültek lekötésre. 6 kérelemből 3 támogatást kapott. Hátrányos helyzetű területen nincs támogatott projekt. Egyéb területen 21% forrás allokálása után, 129.756 euro felhasználásával fejlődhet vidékünk. Gombási Istvánné falusi szálláshely bővítése és a Répcementi Hunor Vadásztársaság Vadász felújítása befejeződött. Turisztika terén határozott javulást kell elérnünk, hangsúlyosabb megfogalmazásokat kell tennünk.

Az EMVA III. tengely 2. körre 64 kérelem érkezett, ezek még nincsenek támogatási szakaszban sajnálatos módon.

A Leader **IV. tengely** kötelezettségvállalása az összes fejlesztési forrás 16%-a 155.392 euro

A 6. számú melléklet bővebb elemzést tesz lehetővé

47 db kérelem érkezett, 38 kérelem maradt fenn alapjogosultság és visszavonás után, 37 esetben támogatási határozat generálódik.

Fő megfogalmazásunk az együttműködés erősítése volt a civil szférában. Sok egyesület sikeresen pályázott. A közösségek közötti együttműködés csak 4%-nyi 10.538 euro forrást igényel. Mélyen az elvárás alatti az igény.

A sportolási feltételek javítására hátrányos helyzetű településen 8.000 euro 26%-nyi, egyéb területen 36.350 euro 32% fejlesztési forrás használható fel. Sportpályák, sportöltözők újulhatnak meg, eszközbeszerzésre lesz lehetőség. Ezen fejlesztések 11 faluban történnek meg.

Rendezvényszervezés és térségi kapcsolatok terén az összes forrás 17%-ára 54.138 euro összegben van igény. Két nemzetközi projektről kellemes élményekkel tértek vissza a Hosszúperesztegi és Vámoscsaládi résztvevők.

Tűzvédelem és közbiztonság fejlesztése terén a tűzoltó egyesületek és polgárőr egyesületek számos jó projekttel jelentkeztek és pályáztak. Tűzoltószertárak, polgárőr melegedők újulhatnak meg, eszközállomány bővíthet 54.138 euro összegből. A fejlesztési forrás 44%-a hívható le.

Képzések szervezése és azok oktatási feltételeinek javítása esetén a hátrányos helyzetű települések voltak a legaktívabbak. 10.875 euro forrásból /58%/ számítógépes tanfolyamon bővíthet a résztvevők ismeretanyaga. Egyéb területen 2070 euro 3%-nyi igény jelentkezett.

A Leader megvalósulások elemzése után következtetésnek vontuk le azt a tényt, hogy a hátrányos helyzetű települések felzárkóztatását azzal is segítjük, hogy intézkedésenként az

egyéb területen alkalmazott projektenként meghatározott minimális és maximális támogatási összegre pályázhatnak. A következő HPME katalógusban már megjelenítjük ezt az elképzelést.

2.4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága

A HACCS által a 93/2007. (VII. 29.) FVM rendelet, valamint a 147/2007. (XII.4.) FVM rendelet értelmében elkészített HVS felülvizsgálata a gazdasági, társadalmi helyzet változása, valamint a Leader Program végrehajtására vonatkozó egyéb feltételek változása, és a forrásallokációban is tükröződő célrendszer prioritásainak lehetséges módosulása miatt indokoltá vált. A Sághegy Leader Egyesület széleskörű pályázati lehetőséget, hosszú távú terveket fogalmazott meg. Ezzel kívánt lehetőséget adni minden tagnak, a tervezési terület minden településének, a már működő és majd létrejövő civil szféra vagy vállalkozó ügyfélnek a fejlesztéshez, az új elképzelések megvalósíthatóságához.

A prioritási sorrendben előkelő helyre nevesítettük az aktív turizmus, turisztikai vonzerők, gasztronómiai, kulturális és vallási turizmus fejlesztését. A térségben, a hazai és nemzetközi világban bekövetkezett gazdasági, társadalmi folyamatok következtében ez az igény túlzónak bizonyult. A minimális igény miatt más célterületekre történő forrás átcsoportosításra van szükség.

Fő célúzként fogalmazódik meg a majdani forrásallokációban a gazdaságfejlesztés.

A helyi gazdaságot a helyi vállalkozások működtetik, szerepük számos csatornán keresztül érvényesül. A közvetlen pénzügyi hatás a helyi adóbevételeken keresztül érzékelhető. A lakosság körében a vállalkozások foglalkoztatási szerepe a legjelentősebb, a helyi gazdaság egyaránt jelent önfoglalkoztató (egyéni vállalkozók, őstermelők) és munkavállalói munkahelyeket. E foglalkoztatás révén jut a helyi lakosság egy része jövedelemhez, amellyel a vállalkozások közvetett módon a fogyasztói keresletet generálják. Ha a fogyasztás nagyobb hányadát sikerül a településen tartani (az emberek a helyi vállalkozásoknál vásárolnak vagy tőlük rendelnek meg szolgáltatásokat), a helyi

gazdaság önmagát finanszírozza. Még közvetlenebb hatás, hogy az emberek helyben munkához, így jövedelemhez jutnak, az önkormányzat szociális kiadásai jelentősen csökkennek. A vállalkozások helyi mecenatúrában (helyi kulturális, sport és egyéb tevékenységek finanszírozásában, szponzorálásában) vállalt szerepe sem jelentéktelen.

A HVS felülvizsgálat során szeretnénk új célterületeket megfogalmazni valamennyi szféra képviselői részére. Kis értékű projekteket szeretnénk támogatni rendezvény és képzés jogcímeznél. Leader jogcímnél a gazdaságfejlesztés 45%-os arányának biztosításához új

intézkedésként nevesítjük mikro vállalkozások részére a vállalkozásalapú fejlesztés jogcímét. Eszközbeszerzést, építést is támogatni kívánunk 3-4 millió Ft értékben. Kis értékű projekt 1 millió Ft-os támogatást is igényelhetnek majd ügyfeleink a mikro vállalkozások eszköz állományának fejlesztéséhez. Projekt ötlet gyűjtésünk során a IV. tengelyes megfogalmazások közül a vállalkozásalapú fejlesztés jogcímre 18% igény mutatkozik.

2.5. SWOT elemzés

A Sághegy Leader Egyesület tervezési területén készült SWOT elemzés

Erősségek	Gyengeségek
Gazdag természeti Környezet, gyógy és termálfürdők	népesség fogyás, demográfiai mutatók romlása
Ság-hegy és Kissomlyó szőlőkultúrája	infrastrukturális elmaradottság
Szajki tavak, Natura 2000 területek	leromlott úthálózat, szennyvíz csatornázottság hiánya
Meglevő kulturális örökség, épített és természeti örökség	alacsony helyi vállalkozói aktivitás
Irodalmi emlékhelyek	turisztikai szolgáltatási igény gyenge
Sitke Rockfesztivál és Répcelak Laki Kalinkó nagy rendezvény	munkavállalók kiszolgáltatottsága a munkáltatóknak
Hagyományörző csoportok jelentős száma	környezettudatos életmód
Sportegyesületek, Tűzoltó Egyesületek tenni akarása	
Közbiztonság, polgárőrség szerepvállalása	
Civilszervezetek helyi erősödése, szerepvállalása	
Néhány mikro vállalkozás munkahely teremtési törekvése	
A falu szempontjából jelentőséggel bíró épületek, közparkok gondozása, fejlesztése	
szélérőművek elterjedése, megújuló energia	
lehetőségek	fenyegetések
vidékfejlesztési támogatások lehívása, előleg biztosítása fokozná az aktivitást	tovább nő a népesség fogyás
civil szféra még aktívabbá tétele	hagyományos falusi életforma eltűnik
turisztikai program csomagok	igénytelenység a helyi hagyományörzésre
növekvő belső piaci igények	elhúzóódó pályáztatás rontja az aktivitást
	utófinanszírozás, banki hitel lehetőség hiánya nem kedvez a fejlesztéseknek

3. HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

3.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe meghatározásakor sajnálatos megállapításként kell értékelnünk, hogy a két évvel ezelőtt elfogadott helyzet értékeléséhez képest a kistérségek mutatói tovább romlottak. Az elfogadott célokhoz kiírt és megnyert pályázatok nem befolyásolták még észrevehetően a kistérségek versenyképességét. Előtérbe kell helyeznünk a vállalkozási célú fejlesztéseket, erősíteni kell a foglalkoztatás (tartós) bővítésének preferálását, de ugyanilyen gondossággal kell kezelnünk megfogalmazásainkban a munkahely megtartást is. Változatlanul támogatandó a turizmusfejlesztés. Olyan adottságokat kell fejleszteni és támogatni, ami a térség sajátosságaira épít. Fejleszteni kell a falusi vendéglátáshoz köthető szolgáltatások körét. Meg kell ismertetni a hagyományos vidéki életformát. Erősíteni kell a civilszféra összefogását a közbiztonság, rekreációs, szabadidős tevékenység vonalán. Kevés a helyi termék előállításával foglalkozó egyén. Ezzel a területtel hatványozottabban foglalkozni kell. Legnagyobb igény a középületek korszerűsítésére, felújítására, az épített örökség megóvására van. Új megfogalmazást nevesítünk a kulturális és természeti örökség megóvására. Táncsoportokat, egyesületeket kívánunk támogatni fellépő ruha, eszközbeszerzéssel, illetve kiadvány szerkesztési lehetőséggel. Megfogalmazódhatnak a településekről elszármazottak gazdasági és kulturális életben sikereket elért emberek bemutatását célzó kiadványok összeállítása. A hagyományörzés a települési szokások, rendezvények megtartásával fenntarthatók. Értékmegőrző programok támogatásával mutatjuk be a vonzó vidéki létet. Gondossággal előkészített szüreti felvonulásokon, sport napokon, tűzoltó versenyeken, falunapokon ismerhetik meg fiataljaink az idősebb generáció önzetlenségét, szervezőképességét és hagyománytisztelőt.

3.2. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia helyzetelemzése tükrözi, hogy a települések egységesen olyan nehézségekkel, szükségletekkel küzdenek, ami egy összehangolt térségi

stratégia intézkedései keretében kezelhetők és lehetőséget lehet teremteni a célkitűzésekkel mind a települési, mind a térségi célok eléréséhez.

Fontos feladatunk a természeti és kulturális örökségünk védelme, megőrzése és fenntartása.

Igény mutatkozik a térség értékeinek rendbetételére, a gazdaságfejlesztést is generáló építmények hasznosítására.

Legfontosabb célkitűzés a helyi gazdasági potenciál erősítése, mivel a helyi vállalkozások létrehozásának vagy fejlesztésének támogatásával biztosítható a gazdasági stabilitás biztosítása a foglalkoztatás növelése, ezzel emelkedhet a vidék népességmegtartó ereje. További kitörési pont lehet a természeti adottságaink kiaknázatlanok, a térség gazdaságába olyan fejlesztések támogatása, melyek a megújuló energia, az alternatív energiahordozók használatára is építenek.

Turisztika terén még sok a tenni való. A vízi, a horgász, a lovas, szakrális, a vadász- és a kerékpáros turizmus terén az infrastrukturális kialakítottság alacsony szintű, nincs kialakult szolgáltatói háttér. Ezen fejlesztések közvetve munkahelyeket generálhatnak, életminőség javulást hozhatnak.

Civil szervezeteink fontos szerepet játszanak térségünk életében. A települések hagyományait megőrzik, programokat szerveznek, településeinket ismertté teszik. Nagy jelentőséggel bírnak a közösség építésben, és a helyi identitástudat erősítésében. A leader program következtében több ötlet valósággá válhatott.

A jövőben is szeretnénk az egyesületek szűkös anyagi forrását kiegészíteni a jó pályázatok támogatásával, a megvalósíthatóság biztosításával. Az egészség és környezettudatos magatartás kialakításában rendezvényeket kívánunk támogatni. Kiemelt prioritásként kezeljük az ifjúság bevonását a közösségi életbe, hogy a települések jövő vezetőivé válhassanak. A kis értékű projektek gyors elbírálása és pénzhez jutása a közösségerősítés egyik eszköze lehet.

3.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia célkitűzéseinek alapját a jövőképben már megfogalmaztuk.

1. célkitűzés: Településkép kialakítása, a természeti és történelmi örökségünk fenntartása, fejlesztése az életminőség javítása

A meglévő létesítmények számos településen nem eredeti funkciójuk szerint üzemelnek. Nem szolgálják megfelelően a közösségi célokat, nem biztosítják kellően a szabadidő hasznos eltöltésének lehetőségét, a kulturális, helyi vagy közösségi rendezvény megrendezésének lehetőségét. A népesség megtartás fontos szempont, mert a lakosság elöregedése probléma térségünkben is. Szélesebb szolgáltatási kör megjelenése növelheti a „helyben maradási kedvet.” A faluközpont megújulását elősegítő fejlesztések támogatása, valamint a helyi kezdeményezések további erősítése életszínvonal emelkedést hozhat.

Fő intézkedések:

- Falumegújítás és fejlesztés
- Vidéki örökség megőrzése
- LEADER Községi Célú fejlesztés

2. célkitűzés: Térségi gazdasági potenciál erősítése, fiatalok és helyi vállalkozások bevonása a gazdaságfejlesztésbe

A nemzetközi és hazai szinten bekövetkező gazdasági visszaesés hatására több mikro vállalkozás működése lelassult. Ez a tény szükségessé teszi olyan célterületek megfogalmazását, melyek a helyi vállalkozások erősítésére, fejlesztésére, új vállalkozások létrehozására irányulnak. Segíteni kell a termékek piacra jutását. Ezek feltételei hiányoznak, meg kell keresni a termelők közti kapcsolódási pontokat, hogy versenyképességük erősödjön. Gazdaságfejlesztés nélkül nincs előbbre jutás a társadalomban. Meg kell védenünk az uniós szabványok betartása miatt jelentős kiadásra kényszerülő vállalkozókat. Támogatnunk kell szabványosítási és megfelelési törekvésüket. Kereskedelmi tevékenységet végző tagjainkat segíteni kell a munkakörülményeik korszerűsítésében.

A pályakezdő fiatalok esetében lehetőséget kell adnunk a telephely kialakításához és eszközbeszerzéshez a mikro vállalkozások fejlesztéséhez nyújtott támogatással

Fő intézkedések:

- Mikro vállalkozások létrehozása és fejlesztése
- LEADER vállalkozási alapú fejlesztés
- LEADER kis értékű vállalkozás alapú fejlesztés, eszközbeszerzés támogatása

3. célkitűzés: Helyi identitástudat fejlesztése és hagyományőrzés, térségi kohézió erősítése

Civil szervezeteink fontos szerepet játszanak térségünk életében. A települések hagyományait megőrzik, programokat szerveznek, településeinket ismertté teszik. Nagy jelentőséggel bírnak a közösség építésben, és a helyi identitástudat erősítésében. Jellemző a térségben a tűzoltó egyesületek, sportegyesületek, polgárőr egyesületek, vöröskereszt szervezetek jelenléte. A civil szervezetek és helyi önkormányzatok közötti kapcsolat meghatározó a falu közösségi élete szempontjából. A jelentős aktivitás kimutatható az identitástudat fejlesztésében, a rendezvényszervezésben a szellemi értékek megőrzésében, kulturális tevékenységekben egyaránt. Meghatározó a helyi identitás tudat és hagyományörzés a vidéken, mivel az ilyen jellegű fejlesztési irányvonalak képviselik a stratégia társadalmi alapját, a helyi és térségi szintű közösségformáló elképzeléseket.

Fő intézkedések:

- **LEADER Rendezvény**
- **LEADER Képzés**
- **Kis értékű projekt rendezvény**
- **Kis értékű projekt: képzés**

4. Turisztikai fejlesztések és szolgáltatások bővítése, aktív pihenés feltételeinek biztosítása

A turisztikai szektor vállalkozói szférája hozzájárul a térség gazdaságának fejlődéséhez, illetve munkahelyeket tart fenn vagy teremti. Fontos a szolgáltató szektor kiépítése. A tájegységünkre egykor jellemző helyi ételek ismételt forgalmazásával gazdagodhat a kínálat. A turizmus ágazataiban fejleszteni kell a szabadidő hasznos eltöltésére szolgáló tevékenységeket. A rekreációs tevékenységek széles palettáját kell felvonultatni. További kitörési lehetőséget jelenthet a természeti adottságaink kihasználása, a térség gazdaságában olyan fejlesztések támogatása, melyek a megújuló energia, alternatív energiahordozók használatára is építenek.

Fő intézkedések:

- **Turisztikai szolgáltatások fejlesztése**
- **LEADER vállalkozási alapú fejlesztés**
- **LEADER kis értékű vállalkozás alapú fejlesztés, eszközbeszerzés támogatása**